

Borås kommun

Boras.stad@boras.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Daltorpskolan 7-9
belägen i Borås kommun

Tillsyn i Daltorpskolan 7-9

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Borås kommun under hösten 2016. Daltorpskolan 7-9 besöktes av Skolinspektionen mellan den 7 september och den 20 oktober 2016. Vid tillsynsbesöket den 7 september 2016 intervjuades ordinarie rektor. Vid tillsynsbesöken den 27- 28 september samt den 5 oktober 2016 är rektor tjänstledig och skolan leds av en tillförordnad rektor och två biträdande rektorer med olika ansvarsområden. Vid dessa besök genomfördes intervjuer med elever, lärare, elevhälsa, biträdande rektorer och tillförordnad rektor. Kompletterande intervjuer har också genomförts per telefon. Kompletterande frågor har också ställts till områdeschefen för skolorna i stadsdel Väster.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat årskurs 9

Skolverkets statistik visar att 63 procent av eleverna i årskurs 9 som lämnade skolan läsåret 2015/16 hade uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen. Motsvarande siffra för riket var 74 procent. Det genomsnittliga meritvärdet på skolan för årskurs 9 läsåret 2011/12 var 217 poäng vilket låg över genomsnittet för riket, som då hade ett genomsnittligt meritvärde på 211 poäng. Läsåret 2015/16 var skolans genomsnittliga meritvärde 208 poäng. Motsvarande värde för riket (samtliga huvudmän) var samma läsår 224 poäng.

Andelen elever som inte var behöriga till gymnasieskolan efter att ha avslutat årskurs 9, var 20 procent, läsåret 2015/16. Motsvarande siffra för riket var samma läsår 17 procent. Behörigheten till samtliga gymnasieprogram för eleverna som läsåret 2015/16 avslutat årskurs 9 på Daltorpskolan 7-9 var lägre än i riket. Lägst behörighet fanns till naturvetenskapligt och tekniskt program där 69 procent av eleverna var behöriga jämfört med 79 procent i riket. Högst behörighet var till gymnasieskolans yrkesprogram där behörigheten var 80 procent, jämfört med 83 procent i riket.

Resultat av arbetet med trygghet och studiero

Inför Skolinspektionens tillsyn fick bland annat pedagogisk personal och elever svara på Skolinspektionens enkät som bland annat tar upp området trygghet och studiero. Av eleverna på Daltorpskolan 7-9 svarar 29 procent att påståendet

"I min skola finns det elever som jag är rädd för" stämmer helt och hållet eller ganska bra vilket kan jämföras med samtliga skolenheter i enkätomgången där den genomsnittliga andelen var 17 procent. I enkäten för pedagogisk personal får området trygghet och studiero lägre värden än genomsnittet för andra svarande enheter i enkätomgången.

I enkäten för pedagogisk personal får påståendet "Det är en god studiemiljö i skolan" ett genomsnittligt indexvärde på 6,1 på Daltorpskolan 7-9, jämfört med ett genomsnittligt indexvärde på 7,3 för pedagogisk personal på andra svarande enheter i enkätomgången. Ett högt värde indikerar ett bättre resultat än ett lägre.

Påståenden om trygghet får i samma enkät ett genomsnittligt indexvärde på 7,1. Motsvarande index för pedagogisk personal på andra svarande enheter i grundskolan är 8,1. Störst avvikelse har påståendet "Det är en trygg miljö för eleverna på skolan" som får ett genomsnittligt indexvärde på 6,9 jämfört med samtliga svarande enheter som får ett genomsnittligt index på 8,0. Också här indikerar ett högt värde bättre resultat än ett lägre värde.

I skolans plan mot kränkande behandling som benämns "Plan för likabehandling och mot diskriminering och kränkande behandling, Daltorpskolan 7-9" anges att planen gäller under läsåret 2016-2017. Enligt denna kartläggning svarar 60,6 procent av eleverna att påstående "på lektionerna får alla lugn och ro att lära sig" stämmer dåligt eller inte alls. I samma kartläggning anger 87,4 procent av eleverna att de känner sig förhållandevis trygga på skolan.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande vid vite	2017-05-19
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande vid vite	2017-05-19
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande vid vite	2017-05-19
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2017-05-19
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	
Ytterligare brister	Föreläggande vid vite	2017-05-19

Sammanfattande bedömning

Tillsynen på Daltorpskolan 7-9 visar att det finns omfattande brister i skolans arbete med att ge eleverna extra anpassningar och särskilt stöd. Elever som behöver extra anpassningar får inte alltid det eftersom det saknas möjlighet att sitta i avskildhet för att arbeta där det är tyst både på grund av brist på lokaler, men också på grund av bristande studiero. Det finns också elever som blir utan extra anpassningar på grund av att grupperna är så stora att lärarna inte räcker till för att hjälpa alla elever som behöver det. Det är dessutom vanligt att utredningar för särskilt stöd inte görs skyndsamt eller inte görs alls eftersom det på skolan råder brist på psykolog och specialpedagog i förhållande till de antal utredningar som skulle behöva genomföras. Det är inte heller klart för ansvarig personal när en elevs behov av särskilt stöd ska utredas. Det innebär att flera elever som inte når lägsta kunskapskrav och som kan vara i behov av särskilt stöd riskerar att bli utan det särskilda stöd de skulle behöva och har rätt

till. Lärarna fortsätter i många fall med extra anpassningar under lång tid, trots att eleverna inte når längre i sin kunskapsutveckling. Det särskilda stöd som beslutats ges inte heller alltid till eleverna. Det beror på att det särskilda stödet är organiserat på så sätt att det i många fall endast ges på enstaka fasta tider varje vecka. För att kunna ge eleverna det stöd de behöver och har rätt till uppger lärarna att det skulle behövas mer tid avsatt för att ge eleverna särskilt stöd.

Dessutom visar tillsynen att utbildningen för eleverna inte utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det är hög ljudnivå, det är trångt och det saknas också möjligheter för elever att arbeta i lugn och ro. Detta beror bland annat på lokalernas beskaffenhet, som gör att det är många elever på liten yta. Det förekommer också kränkningar, både verbala och fysiska. Lärarna ingriper inte alltid även om de verbala kränkningarna är grova. Det arbete som bedrivs på skolan för att motverka kränkningar är inte tillräckligt för att skapa en trygg miljö, som präglas av studiero för eleverna.

Vad gäller undervisningen framgår att de elever som behöver utmanas för att nå längre i sitt lärande inte alltid kan få de utmaningar de behöver. De tillfällen som ges för de elever som vill nå högre betyg än E är i många fall "studiecentertiden" som är 50 minuter i veckan per årskurs där eleverna kan få stöd att komma längre i sitt lärande. Dessutom är det brist på vikarier vilket gör att lektioner ställs in när in ordinarie lärare till exempel är sjuk. Detta gör att eleverna ibland blir helt utan det lärarstöd de har rätt till.

Därtill finns inte heller ett elevhälsoarbete som är inriktat på förebyggande och hälsofrämjande insatser för att stödja eleverna i sitt arbete mot målen.

Mot bakgrund av den låga måluppfyllelse som finns på skolenheten samt den omständigheten att många elever har flera F i betyg samt att antalet F i många fall ökar för varje termin gör att Skolinspektionen ser allvarligt på hur arbetet med undervisning, extra anpassningar och särskilt stöd fungerar på skolenheten.

Flera av skolans brister kan härledas till brister i lokalernas beskaffenhet. Det saknas ytor där eleverna kan vistas, prata och ha rast utan att störa pågående undervisning vilket leder till bristande studiero. Att det saknas ytor där eleverna kan vara på rasterna gör att det blir ökat antal konflikter och kränkningar i skolan. Lokalernas beskaffenhet gör också att det inte går att genomföra vissa typer av undervisning trots att lärarna bedömer att det skulle behövas. Skolinspektionen ser allvarligt på de konstaterade bristerna och

Beslut

2017-01-27

6 (41)

Dnr 43 - 2016:4691

utredningen har visat att flera av de ovan nämnda bristerna har funnits en lång tid och försvårar för eleverna att nå målen för utbildningen.

Av skäl som utvecklas nedan har Skolinspektionen förenat de flesta av föreläggandena i detta beslut med vite. Skolinspektionen kan konstatera att Borås kommun måste vidta kraftfulla åtgärder för att alla elever ska få en utbildning enligt kraven i skollagen och andra författningar.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Borås kommun att vid vite av 1000 000 kr senast den 19 maj 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som påtalats i verksamheten.

Om Borås kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att lärarna ger eleverna ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att alla elever inte får ett aktivt lärarstöd för att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av intervjuer med bl.a. lärare och elever framgår att lärarnas tid på ordinarie lektioner framför allt går åt till att stödja de elever som behöver mycket hjälp och stöd för att nå lägsta kunskapskrav, vilket får till följd att de elever som behöver utmaningar för att nå längre inte alltid får det. Eleverna uppger att det finns ämnen där det inte finns möjlighet att få hjälp i klassrummet för att uppnå högre betyg än E. Istället hänvisas eleverna till den s.k. "studiecentertiden" (en tid på schemat om 50 minuter varje vecka per årskurs som bl.a. kan användas för läxhjälp och för att ge eleven extra utmaningar om denne önskar det: se mer nedan under "Skolinspektionens utredning") för att få hjälp och stöd att komma längre i sitt lärande. Detta innebär att eleverna i många fall hänvisas till ett par lektionspass i veckan för att få lärarstöd för att nå längre än betyget E i sin kunskapsutveckling. Det är således dessa tillfällen som står till buds för många elever att ges ett aktivt lärarstöd för att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Utredningen visar också att det ställs in mycket lektioner på skolan. Enligt de intervjuade beror detta i huvudsak på att det är svårt att få tag i vikarier. Under denna tid ges elever inte något lärarstöd. Den omständigheten att vissa åtgärder har vidtagits, såsom exempelvis att skapa mindre klasser i vissa ämnen som förbättrar möjligheterna för eleverna att utmanas, är positivt. Det är dock inte tillräckligt för att alla elever ska anses få det stöd och den stimulans i undervisningen som de har rätt till.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de

kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Enligt skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Skolinspektionens utredning

Elever hänvisas till enstaka undervisningstillfällen per vecka för att nå längre än E

Det framkommer i intervjuer med samtliga intervjuade grupper att det finns en tid på schemat (50 minuter) varje vecka per årskurs som benämns "studiecentertiden". Rektorn beskriver "studiecentertiden" som en läxhjälpstid. Här kan eleven, enligt rektorn, använda tiden för läxor eller stöd med uppgifter om det till exempel behövs mer tid. Tiden kan även användas till utmaningar om eleverna önskar det. Elever får enligt rektorn och tillförordnad rektor möjlighet att välja vilket ämne eller uppgift de vill arbeta med och vilken lärare de vill ha stöd av varje vecka. I vissa fall kan en lärare i ett visst ämne kalla en elev till "sitt" ämne under "studiecentertiden".

Eleverna uppger i intervjun att läraren i de allra flesta fall inte hinner hjälpa alla elever, utan koncentrerar sig på att hjälpa elever att klara E gränsen. De säger också att det finns ämnen där det inte finns möjlighet att få hjälp i klassrummet för att uppnå högre betyg än E. Istället hänvisas eleven till "studiecentertiden" för att få hjälp och stöd att komma längre i sitt lärande och nå högre betyg än E. Det finns också elever som säger att de inte vet vad de ska göra för att nå högre betyg. Enligt eleverna är det enda ämne där de kan få svårare uppgifter ämnet matematik. Eleverna berättar också att de får ta hjälp av varandra eftersom läraren inte hinner hjälpa dem. Vidare uppger de att många lärare tror på deras förmåga och peppar dem i undervisningen.

Flera lärare bekräftar elevernas bild och uppger i intervjun att de i undervisningen satsar på de elever som har svårt att uppnå kunskapskraven. I vissa ämnen är det enligt lärarna fortfarande stora grupper vilket gör det svårt att anpassa undervisningen för alla elever i klassen. Lärare beskriver att det i dessa ämnen inte är möjligt att både finnas till för de elever som behöver utmaningar och de elever som behöver extra hjälp för att nå lägsta kunskapskrav. Det blir då ett större fokus på de elever som behöver extra hjälp enligt lärarna. Enligt lärarna uppmanar de då eleverna att använda

”studiecentertiden” för att få stöd att nå längre än kunskapskraven för E. Lärarna uppger också att eleverna kan utmanas genom att hjälpa varandra när läraren inte hinner hjälpa. Men det finns inte någon gemensam plan eller gemensam diskussion på skolan hur man ska arbeta för att möta alla elever utifrån deras förutsättningar och behov enligt lärarna.

Elevhälsan bekräftar i intervju att det finns lärare som använder ”studiecentertiden” för att eleverna ska få mer utmanande uppgifter. Detta beror enligt elevhälsan på att lärarna inte anser sig ha möjlighet att ge eleven stöd med utmanande uppgifter inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Det framgår av intervjuer med bland annat lärare, elevhälsan, elever och rektorn att rektorn har fattat beslut om att från läsårsstarten 2016/17 göra mindre undervisningsgrupper i ämnena matematik, svenska, engelska, naturorienterande ämnen och teknik. Rektor uppger i intervjun att skolan har satsat alla resurser på att minska grupperna, för att ge bättre förutsättningar att ge eleverna ett aktivt lärarstöd i dessa ämnen. I intervjun med lärarna framkommer att denna åtgärd innebär att det inte längre finns tillgång till mer än en lärare per lektionspass i andra ämnen på skolan och att grupperna i dessa ämnen är fortsatt stora.

Saknas undervisande lärare

Enligt rektorn händer det att lektioner blir inställda på grund av brist på lärare. Det är enligt rektor svårt att få tag på vikarier eftersom vikariebanken som skolan använder, inte kan fylla skolans behov. I perioder så är det ofta lärare sjuka enligt rektor och den här terminen har skolan inte kunnat få tillgång till vikarier i tillräcklig utsträckning, lektioner har då fått ställas in. Enligt rektors sammanställning under en vecka (strax innan tiden för tillsynsbesöket, den 30 augusti till den 5 september), ställdes 25 lektioner in på grund av sjuka lärare och vikariebrist. Hon uppger vidare att om skolan inte lyckas få vikarie finns inget stöd för eleverna av någon. Eleverna kan vid dessa tillfällen åka hem eller vara kvar i skolan och till exempel sätta sig i caféet enligt rektorn. Rektor förutsätter vid dessa tillfällen att lärarna kollar av att eleverna gör sitt beting. Rektorn har framfört till huvudmannen att hon inte är nöjd med vikariebanken och att detta inte fyller skolans behov.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett

beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Borås kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera allvarliga brister inom området Undervisning och lärande. Alla elever får inte ett aktivt lärarstöd för att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Istället har skolan utvecklat ett system där eleverna i många fall hänvisas till ett par lektionspass i veckan för att få lärarstöd för att nå längre än betyget E i sin kunskapsutveckling. Utredningen har också visat att lektioner ställs in på grund av att det inte finns lärare för att genomföra undervisningen. Eleverna blir då helt utan lärarstöd.

Att skolan samtidigt visar låga resultat i förhållande till riket (se mer under rubriken Måluppfyllelse och resultat) och dessutom har brister i arbetet med elever som är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd (se mer under området Extra anpassningar och särskilt stöd) samt inom området Trygghet och studiero (se mer under området Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling) gör att bristerna i undervisningen framstår som än mer allvarliga. Det är angeläget att bristerna inom dessa centrala områden snarast rättas till. Bristerna i undervisningen har fått och riskerar att fortsatt få, reella konsekvenser för eleverna. Detta gäller både för de elever som behöver stöd för att nå målen och de elever som behöver extra utmaningar för att nå så långt som möjligt, som nu inte får det stöd de behöver och har rätt till.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få för eleverna, den tid under vilken bristerna redan tillåtits fortgå, och mot bakgrund av de övriga brister av allvarlig karaktär som kunnat konstateras i verksamheten, bedömer Skolinspektionen att föreläggandet ska förenas med vite.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan ger eleven skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 5a § skollagen)
- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.
- Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, när det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som den enskilde eleven behöver, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Beslut om särskilt stöd och anpassad studiegång ska upprättas i enlighet med författningarnas krav.

*Motivering till bedömning av brist***Skyndsamt ge stöd i form av extra anpassningar***Skolinspektionens bedömning*

Skolinspektionen bedömer att eleverna på Daltorpskolan 7-9 inte alltid ges skyndsamt stöd i form av extra anpassningar när de riskerar att inte uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Alla lärare ger inte elever de extra anpassningar som de behöver och har rätt till. Av intervjuer med skolans personal framgår att elevgruppernas storlek och antalet elever som behöver hjälp gör att lärarna inte har möjlighet att ge alla elever som behöver extra anpassningar detta inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det framkommer också att de elever som bedömts ha behov av extra anpassningar genom att sitta avskilt i lugn och ro inte får detta, eftersom det inte finns tillgång till grupprum eller andra möjligheter att sitta avskilt. Även bristande studiero pekats ut som en förklaring till att alla elever inte kan ges de extra anpassningar som de behöver och har rätt till. De elever som av olika skäl inte kan ges extra anpassningar under ordinarie lektionstid hänvisas istället, enligt lärarna, till den s.k. studiecentertiden eller språkvalstiden (som består av några enstaka lektionspass i veckan). Utredningen visar dock att eleverna där endast kan ges begränsat stöd (exempelvis i form av hjälp med något visst ämne eller en viss uppgift), vilket kan innebära att de blir utan de extra anpassningar de är

i behov av. När extra anpassningar ges i denna form innebär det också att de extra anpassningarna inte ges inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Att elever på beskrivet sätt inte ges extra anpassningar, eller inte ges extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, strider mot författningarnas krav.

Rättslig reglering

Skollagen anger att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Skolinspektionens utredning

Några av lärarna säger i intervjun med Skolinspektionen att det saknas förutsättningar att ge extra anpassningar till elever när undervisningen sker i helklass. Det beror på gruppernas storlek och att många elever behöver mycket stöd och hjälp. Elever som behöver lugn och ro kan inte heller få det eftersom det inte finns tillgång till grupprum eller andra möjligheter att sitta avskilt enligt lärarna. Den dåliga tillgången på grupprum eller liknande bekräftas av elevhälsan som säger att de förstår att det kan vara svårt att genomföra extra anpassningar som innebär att eleverna behöver sitta i lugn och ro och arbeta. För de elever som behöver extra anpassningar när grupperna är stora uppger lärarna att "studiecentertiden" är ett bra tillfälle. "Studiecentertiden" är en tid på schemat (50 minuter) varje vecka per årskurs.

Förutom att använda "studiecentertiden" kan eleverna också använda tiden för undervisning i moderna språk som benämns "språkvalstiden" för att få extra anpassningar i flera ämnen, till exempel i form av mer tid eller stöd uppger lärarna. Eleven får i dessa fall stöd i andra ämnen istället för att läsa språkval. Lärarna säger att de är noga med att lägga in stöd i matematik på denna tid men även i andra ämnen om eleven behöver det. Enligt tillförordnad rektor och elever är "studiecentertiden" en tid på schemat en gång per vecka och årskurs där det finns lärare tillgängliga för undervisning i alla ämnen. Tiden kan enligt tillförordnad rektor och rektor användas för att få extra stöd och hjälp eller för att få utmaningar. Elever och rektor uppger i intervjun att eleverna kan bli kallade till "studiecentertiden" om de får betyget F.

Elevhälsan uppger i intervjun att lärarna har lite olika bild av vilka extra anpassningar de kan ge. Bristen på studiero kan enligt elevhälsan medföra att det är svårt att ge extra anpassningar. De poängterar samtidigt att studiero inte är någon garanti för att eleverna ska få de extra anpassningar de har behov av. Det krävs en pedagogisk kompetens för att kunna se och ge extra anpassningar säger elevhälsan och lärarna i de olika arbetslagen är olika bra på att ge extra anpassningar. Alla arbetslag och lärare talar inte heller om extra anpassningar enligt elevhälsan och det behövs fortbildning i detta.

Rektor och lärare uppger också i intervjuer att det finns extra anpassningar som genomförs och som har avsedd effekt. Nytt för i år är enligt lärare och rektor att det finns en ny, tydlig rutin, för när extra anpassningar ska genomföras och hur de ska utvärderas. Lärarna uppger också att det finns ämnen där det går bättre att ge extra anpassningar eftersom antalet elever i vissa ämnesgrupper är mindre, till exempel ämnena svenska och matematik. Lärarna säger också att de samtalar med varandra om vilka anpassningar som fungerar och vilka som inte fungerar för vissa elever. Den nya rutinen på skolan är också tydlig med att de extra anpassningarna som görs ska dokumenteras. Detta har tidigare varit rörigt enligt lärarna.

Skyndsamt utredning av elevens behov av särskilt stöd

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevers behov av särskilt stöd inte skyndsamt utreds vid Daltorpskolan 7-9. Av de intervjuer som Skolinspektionen genomfört med personalen vid sin tillsyn framgår att väntetiden på en utredning av en elevs eventuella behov av särskilt stöd vid skolenheten ofta är lång. Flera exempel framkommer på elever som fått vänta länge på att bli utredda, bland annat nämner elevhälsan en elev som har stått på väntelistan för utredning av särskilt stöd sedan våren 2016. De långa väntetiderna beror, enligt rektorn, bland annat på att skolans psykolog delas med flera andra skolor och att dennes tid inte räcker till för att göra de utredningar som behövs. Likaså räcker den tilldelning som finns av specialpedagog och logoped inte alltid till för att täcka skolenhetens behov enligt flera av de intervjuade. Av utredningen framgår också att det finns en osäkerhet hos personalen på skolenheten kring när en utredning av en elevs behov av särskilt stöd ska ske. Detta har lett till att det på skolenheten finns elever vars behov av särskilt stöd inte har utretts trots att de har haft F i betyg i flera terminer i samma ämnen; dessa elever har istället haft extra anpassningar under mycket lång tid, i vissa fall under flera år.

Att en elev på detta sätt tvingas vänta länge på en utredning kan medföra att eleven blir utan det stöd denne behöver och har rätt till. Ju längre en elev tvingas vänta desto större kan konsekvenserna för eleven bli. I den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av framgår att det finns många elever som har haft F i betyg i samma ämnen i upp till fyra terminer i följd utan att det finns någon dokumentation alls för dessa elever kring särskilt stöd. För många av eleverna framgår inte heller att extra anpassningar satts in.

Att utredningar om särskilt stöd inte sker skyndsamt strider mot författningarnas krav.

Rättslig reglering

Skollagen anger att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.

Skolinspektionens utredning

Av dokumentstudier som Skolinspektionen har genomfört vid tillsynsbesöket på Daltorpskolan 7-9 samt av dokument som begärts in i samband med tillsynen framgår att det finns flera klasser (7 av 8 granskade klasser) på skolan där antalet F ökat med tiden som eleverna gått på skolan. Till exempel finns det en klass i årskurs 8 där det var 30 stycken F betyg på höstterminen 2015, där antalet F betyg på vårterminen 2016 har ökat till 65 stycken. Det finns dock inte något aktuellt åtgärdsprogram för någon elev i klassen enligt elevhälsans sammanställning av aktuella åtgärdsprogram på skolenheten. Vid dokumentgranskningen har Skolinspektionen även granskat betygssammanställningen över samtliga satta betyg sedan höstterminen 2014 i en av skolans nuvarande klasser i årskurs 9. Vid denna granskning framgår att det finns tolv elever som har haft betyg F eller streck, i samma ämne, i minst två på varandra följande terminer. Av dessa tolv är det åtta som har haft betyg F eller streck, i samma ämnen, i samtliga fyra terminer (hela sin tid på Daltorpskolan 7-9).

Det framgår av den dokumentation kring extra anpassningar och särskilt stöd som Skolinspektionen har tagit del av att det finns elever som har haft extra anpassningar under lång tid, ibland flera år utan att ha nått lägsta kunskapskrav. Det har i uppföljningen av de extra anpassningar som gjorts konstaterats att dessa inte gett avsedd effekt, att de aktuella eleverna inte når lägsta kunskapskrav i flera ämnen och har en ökande frånvaro. Någon övrig dokumentation såsom beslutade åtgärdsprogram eller beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram har inte inkommit för dessa elever trots att detta har begärts in.

Av Skolverkets nationella statistik över kunskapsresultaten på Daltorpskolan 7-9 framgår att var femte elev som gick ur årskurs 9 våren 2015 saknade behörighet till gymnasiet. Det framgår av samma statistik att endast 63 procent av eleverna uppnådde lägsta kunskapskrav i alla ämnen samma termin.

I intervju med elevhälsan framkommer det att det finns lärare vilka fortsätter med extra anpassningar även om dessa inte har avsedd effekt och eleven inte uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås. Elevhälsan uppger också i intervju att de kan se i betygsstatistiken att det finns elever som har fått F eller hög frånvaro som inte meddelats till elevhälsan. Då kan specialpedagogen på eget bevåg ta kontakt med läraren och diskutera elevens situation. Men det finns ingen given rutin för hur detta ska gå till uppger elevhälsan.

Rektorn och elevhälsan uppger i intervjun att väntetiden för utredning av elevers eventuella behov av särskilt stöd är lång. Enligt rektor och elevhälsa har tidigare skolpsykolog i vissa fall sagt nej till att utreda elevers behov av särskilt stöd, trots att rektor har begärt en utredning. Skolans nuvarande psykolog delas enligt rektor med flera andra skolor och det finns en samlad lista (prioriteringslista) för dessa skolor med vilka elever som just nu väntar på utredning av särskilt stöd. På denna lista finns just nu 15 elever enligt rektorn. Hon säger vidare att en av eleverna från Daltorpskolan 7-9 har väntat i ett år och att de långa väntetiderna beror på att tilldelning av psykolog till skolan inte räcker för att göra de utredningar som behövs. Rektorn säger att skolpsykologen på grund av tidsbrist behöver prioritera en utredning på en annan skola i nuläget. Trots att rektor säger att hon har bett sin chef om utökad resurs för psykologutredningar, har skolan inte fått det. Att det finns ett prioriteringssystem för i vilken ordning eleverna ska utredas bekräftas av elevhälsan i intervjun. Den skolpsykolog som började på skolan under vårterminen 2016 ärvde flera väntande utredningar om elevers eventuella behov av särskilt stöd från tidigare skolpsykolog. Det finns en elev som enligt

elevhälsan har stått på väntelistan för utredning av särskilt stöd sedan våren 2016.

Även de elever som är i behov av utredning av logoped får vänta länge, ibland i år, enligt rektor. Hon säger att om eleverna fick utredning av logoped och psykolog när det behövdes skulle det hjälpa skolan att hitta rätt pusselbitar för att kunna nå eleven. Hon säger att hon tror att situationen för eleverna skulle kunna förbättras och resultaten påverkas om detta gjordes.

Den tilldelning som finns av specialpedagog på skolenheten räcker inte heller till för det behov som finns enligt rektorn. Hon säger också att högstadiet var lovat mer specialpedagogtid, men så har det inte blivit. Tjänsten är i nuläget delad mellan Daltorpskolan 7-9 och Daltorpskolan F-6 enligt rektorn. Hon säger dock att hon uppfattar att specialpedagogen hjälper till så gott det går när det verkligen behövs.

I gruppen av elevhälsorepresentanter framkommer också vid intervjun att det finns en osäkerhet hos några av medlemmarna var gränsen går mellan extra anpassningar och särskilt stöd. Det finns enligt delar av elevhälsan ett glapp mellan extra anpassningar och särskilt stöd. De säger att detta glapp uppkom i samband med den nya lagstiftning med extra anpassningar som infördes i juli 2015. Eftersom särskilt stöd enligt elevhälsan har definierats i Skolverkets allmänna råd som antingen undervisning av specialpedagog, anpassad studiegång eller undervisning i särskild undervisningsgrupp, finns det många elever där extra anpassningar inte räcker, men där delar av elevhälsan menar att eleven inte behöver särskilt stöd eftersom eleven inte skulle vara hjälpt av någon av de tre insatser som elevhälsan uppfattat att Skolverket definierat som särskilt stöd. Det är inte heller klart för alla medlemmarna i elevhälsan hur skolan ska ta sig an de elever vilka inte uppnår målen, men som inte bedöms behöva särskilt stöd. Elevhälsan uppger att fler elever i så fall skulle behöva utredas för att klarlägga om eleverna behöver särskilt stöd eller inte. En av elevhälsans medlemmar uppger att det rör sig om över hundra elever.

Vidare uppger delar av elevhälsan att om en elev tidigare visat förmåga att klara av skolan, finns ingen anledning att göra en utredning av elevens behov av särskilt stöd. En representant för elevhälsan säger också att om utredningar och beslut ska dokumenteras och åtgärdsprogram ska skrivas för alla elever som inte uppnått de kunskapskrav som lägst ska uppnås, där extra anpassningar inte hjälper, kommer detta att leda till en omöjlig arbetsbelastning. Det skulle därför inte gå att utreda så många elever som man skulle behöva och att skriva så många åtgärdsprogram som man skulle behöva.

Rektor uppger att elevhälsan är ett gott team, men att elevhälsans resurser inte räcker till. Hon säger också att många av eleverna skulle behöva möta elevhälsoteamet tidigare.

Upprättande av åtgärdsprogram och ge det särskilda stöd eleven behöver

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att särskilt stöd inte ges på det sätt och i den omfattning som behövs enligt genomförda utredningar av elevers behov av särskilt stöd. De intervjuade uppger att skolans resurser ibland inte räcker till för att erbjuda eleverna det stöd som utredningen av en elevs behov har visat att eleven behöver. Det framkommer att det i många fall är den undervisande läraren som ansvarar för att ge särskilt stöd utifrån det beslutade åtgärdsprogrammet, men att detta i praktiken ofta inte fungerar eftersom läraren inte har tillräckligt med information om elevens behov; enligt lärarna är det i regel endast elevens ansvariga mentor som får denna information och det saknas rutiner om hur denna information ska nå ut till lärarna. Det framkommer också att eleverna vid skolan inte heller kan få särskilt stöd i alla ämnen. De intervjuade förklarar att detta beror på att de schematillfällen där det finns möjlighet att ge eleverna stöd är för få och att det på skolan finns en tradition av att prioritera ämnena svenska, engelska och matematik även om eleven behöver särskilt stöd även i andra ämnen.

Tillsynen visar också att det råder oklarhet på skolenheten om hur och när beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram ska fattas. Det framkommer att det, i de fall utredningen av elevens behov av särskilt stöd leder fram till bedömningen att eleven inte behöver särskilt stöd, inte fattas några skriftliga beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram. Detta innebär att eleverna går miste om sin rätt att överklaga detta beslut.

Tillsynen visar också att de åtgärdsprogram som upprättas vid skolenheten inte alltid uppfyller skollagens krav. Bland annat visar genomgångar av upprättade åtgärdsprogram att dessa i vissa fall inte anger vilka behov av särskilt stöd eleven har: att det i åtgärdsprogrammet tydligt anges elevens behov av särskilt stöd, på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd är av central betydelse för att eleven ska kunna få det stöd denne verkligen har behov av. Det finns också exempel på beslut om anpassad studiegång som inte är tidsbestämda och där omfattningen av studierna inte anges. I de fall en elev är i behov av särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång är det viktigt att alltid utgå från elevens behov vad gäller ämnen, omfattning och tidsperiod. I dessa fall är det inte tillräckligt att enbart ange

beteckningen särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång som en åtgärd, utan skolan behöver även specificera vilka åtgärder man avser att arbeta med i olika lärmiljöer inom verksamheten. Det är alltid nödvändigt att involvera elevhälsan i det arbetet (se Skolverkets allmänna råd om arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, SKOLFS 2014:40, s. 39). Att beslut om anpassad studiegång och/eller åtgärdsprogram inte upprättas i enlighet med författningarnas krav, riskerar att leda till att elever inte får det särskilda stöd som de enligt skollagen har rätt till.

Att elever inte får särskilt stöd i enlighet med sina behov, att skriftliga beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram inte fattas, och att dokumentationen kring beslutade stödåtgärder brister på de sätt som framkommit innebär att verksamheten på Daltorpskolan 7-9 inte lever upp till författningarnas krav.

Rättslig reglering

Skollagen anger att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare anger skollagen att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt eller i form av anpassad studiegång får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till besluta att ett åtgärdsprogram inte ska upprättas. Rektorn har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut som innebär avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång) fattas. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Skolinspektionens utredning

Enligt rektorn och flera andra intervjuade grupper finns en speciell satsning på skolan bland annat för elever som är hemmasittare eller har mycket frånvaro. Denna satsning benämns "resursteamet" och här kan bland annat elever som inte har varit i skolan på länge få stöd för att komma tillbaka till skolan.

Lärarna uppger att endast de elever som kommer till "resursteamet" får det stöd de behöver. Lärarna säger vidare att de inte har någon möjlighet att ge elever särskilt stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen trots att det i många fall är den undervisande läraren som ansvarar för att ge särskilt stöd utifrån det beslutade åtgärdsprogrammet. Detta beror på att det endast är elevens ansvariga mentor som får information om åtgärdsprogrammen för de elever som är i behov av särskilt stöd. Hur sådan information i åtgärdsprogrammen ska nå från mentorn till undervisande lärare finns det ingen rutin för på skolan uppger lärarna i intervju. Själva gör de vad de kan för att hjälpa eleverna, men det räcker inte säger lärarna.

Enligt lärarna kan eleverna också ges särskilt stöd på "studiecentertiden". Under den här tiden erbjuds emellertid bara särskilt stöd i vissa ämnen trots att de elever som det gäller ofta behöver det i fler ämnen enligt lärarna. Lärarna säger att detta gör att de slåss om att ge särskilt stöd till samma elever, eftersom "studiecentertiden" inte räcker till för att ge eleverna stöd i alla ämnen. Det är därför inte alltid möjligt för de elever som har behov av särskilt stöd i flera ämnen att få det stöd de behöver enligt lärarna. De ämnen som prioriteras på skolan är, enligt lärare, teoretiska ämnen framför praktiska och enligt lärare, elevhälsan och tillförordnad rektor framförallt ämnena svenska, engelska och matematik. Enligt elevhälsan beror denna prioritering på tradition. Lärarna ger i intervjun också exempel på elever där beslut har fattats att det särskilda stödet ska ges på tiden för språkval (moderna språk). Detta blir problematiskt för elever som vill fortsätta läsa sitt språkval enligt lärarna. De säger att det särskilda stödet i dessa fall uteblir helt eftersom eleven läser språk på den tiden som det särskilda stödet ska ges.

I intervju med rektorn framkommer att rektorn kan se att elever som inte får det särskilda stödet de behöver faller ifrån och att detta är ett mönster på skolan. För att komma tillrätta med detta skulle mer elevhälsotid behövas enligt rektorn. Det framgår också av rektors skriftliga information till Skolinspektionen inför tillsynen att 48 av de 530 elever som går på skolan har så stor frånvaro att det påverkar deras skolgång.

Rektor uppger i intervjun att i de fall en utredning om elevens behov av särskilt stöd har genomförts har denna i samtliga fall lett till beslut om åtgärdsprogram. Elevhälsan uppger dock att det har fattats 15 muntliga beslut att inte upprätta åtgärdsprogram. Enligt elevhälsan fattas dessa beslut muntligt av rektor i samråd med EHT, men det upprättas inte något formellt skriftligt beslut. I kommunikering med huvudmannen av Skolinspektionens underlag för beslut uppger huvudmannen att det finns en särskild blankett i Borås

kommun för beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram. Huvudmannen uppger också i samband med kommunikeringen att detta inte verkar vara fullt ut känt. I den dokumentation kring särskilt stöd som Skolinspektionen har tagit del av under och efter tillsynsbesöket finns inte heller några skriftliga beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram.

I de åtgärdsprogram som Skolinspektionen har granskat inför tillsynen framgår inte alltid elevens behov, istället finns en allmän beskrivning om att det "föreligger pedagogiska svårigheter som innebär ett hinder i den pedagogiska kunskapsinhämtningen". I de beslut om anpassad studiegång som fattats saknas en redogörelse för hur studierna är upplagda och vilka ämnen som ingår. Det som anges är i stället mellan vilka klockslag eleven ska vara i skolan. Det framgår inte heller hur länge den anpassade studiegången ska gälla.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om förelägandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Borås kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i skolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Det har bl.a. framkommit att elever inte alltid får de extra anpassningar de behöver, att elevers behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt och att det finns elever som inte ges det särskilda stöd som en utredning visat att de behöver.

De brister i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd som kunnat konstateras måste betecknas som allvarliga. Utredningen visar att bristerna pågått under hela innevarande termin och i vissa fall under flera år. Det har

bl.a. framkommit att de stora elevgrupperna leder till svårigheter att tillgodose alla elevers behov av extra anpassningar i undervisningen. Det saknas grupprum eller andra utrymmen där de elever som behöver sitta avskilt kan arbeta. Detta innebär att flera elever går miste om extra anpassningar som de enligt ansvariga på skolan skulle behöva för att nå minsta kunskapskrav (se mer under arbetsområdet Ytterligare brister). Därtill saknas både kunskap hos delar av elevhälsan och tillgång till specialpedagogisk och psykologisk kompetens i tillräcklig omfattning för att utredningar om elevers behov av särskilt stöd ska kunna göras skyndsamt. Detta har medfört att elever har haft extra anpassningar utan att nå lägsta kunskapskrav i vissa fall så länge som flera år utan att elevens eventuella behov av särskilt stöd har utretts. Även i de fall elever har utretts har de ändå inte alltid fått det stöd de bedömts behöva. Därmed blir elever trots konstaterade behov utan särskilt stöd. Bristerna innebär sammantaget att elever på Daltorpskolan 7-9 löper en mycket stor risk att bli utan det stöd de behöver för att uppnå kunskapskraven.

Statistiken över elevers resultat vid skolan läsåret 2015/16 visar att endast 63 procent av eleverna i årskurs 9 nådde de kunskapskrav som minst ska uppnås i alla ämnen och dokumentstudier visar att elever i flera av klasserna på skolan får fler och fler F i betyg ju längre de går på Daltorpskolan 7-9 .

Det är högst sannolikt att dessa brister, som drabbar de elever vid skolan som har störst stödbehov, haft en negativ inverkan på elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. De elever som drabbas av bristerna är framförallt sådana som får betraktas som särskilt utsatta. Om bristerna tillåts fortgå är det troligt att bristerna även framöver kommer att få allvarliga konsekvenser för eleverna. Det är därför angeläget att åtgärder snarast vidtas så att bristerna rättas till.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar få för eleverna, den tid under vilken bristerna redan fortgått, och mot bakgrund av de övriga brister av allvarlig karaktär som kunnat konstateras i verksamheten, bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Eftersom det inte av särskilda skäl kan anses obehövligt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Motivering till bedömning av brist***Skolinspektionens bedömning***

Skolinspektionens bedömning är att utbildningen inte är utformad så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det framgår av intervjuer med personal, rektor och elever att det råder bristande studiero på skolan. Detta beror, enligt rektor, elevhälsa och lärare, framför allt på att lokalerna är för små i förhållande till antalet elever. Lokalernas beskaffenhet gör bland annat att elever som har rast stör pågående lektioner eftersom det inte finns någon yta där de kan vistas och prata utan att störa. Eleverna uppger att den bristande studieron påverkar möjligheterna att lära sig det man ska. Det framgår också av genomförda intervjuer att det förekommer kränkningar på skolan, både fysiska och verbala. Lärarna uttrycker att de inte hinner möta upp alla olämpliga ordväxlingar mellan eleverna även då dessa är grova.

Även om det på skolan finns ett långsiktigt arbete för att motverka kränkningar är inte dessa åtgärder tillräckliga för att skapa en trygg miljö, som präglas av studiero för eleverna.

Detta strider mot skollagens krav som anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolinspektionens utredning

Inte studiero i alla klasser

Rektorn uppger i sitt svar till Skolinspektionen inför tillsynen att det inte alltid är studiero i alla klasser. Det är enligt rektorn rörigt när skolan har vikarier. De flesta ordinarie lärarna klarar det men det kan se olika ut hur lång tid det tar innan en lärare får ordning på studieron. När det inte är studiero kan det handla om att någon elev drar iväg, att några elever spelar pajas eller att det är spring ut och in i klassrummen säger rektor. Rektorn uppger också att hon har vidtagit åtgärder för att förbättra studieron. I någon klass har hon beslutat om att mentorn ska vara med vid undervisning i alla ämnen och det finns ett mobiltelefonförbud på skolan som har fungerat bra enligt rektorn.

Även lärarna och elevhälsan säger att det ser olika ut med studieron för olika lärare. Enligt lärarna beror den bristande studieron i vissa klasser dels på att det är många elever på liten yta, men också att flera av eleverna inte prioriterar studierna och att det därför är svårt för lärarna att motivera eleverna. Eleverna säger att det inte är studiero när det är vikarier eller på de lektioner det är blandade grupper med elever från flera klasser. Enligt eleverna finns det dessutom lärare som eleverna inte respekterar vilket leder till att det inte är studiero på vissa lektioner. Inte heller hjälper det när lärarna säger till de elever som stör utan det blir likadant på nästa lektion menar eleverna. De säger också att lektionerna kan vara upplagda på ett sådant sätt att elever som arbetar med olika saker i samma rum stör varandra. Detta bekräftas av elevhälsan i intervju som uppger att lärarna har olika förmåga att vara strukturerade i sin undervisning och att det påverkar studieron.

I den enkät som Skolinspektionen genomfört inför tillsynen svarar 28 procent av lärarna att påståendet "Att upprätthålla ordningen i klassrummet tar upp en

stor del av min undervisningstid" stämmer helt och hållet eller ganska bra. I enkäten inför tillsynen som riktade sig till elever i årskurs 9 svarade 49 procent av eleverna att påståendet "Jag har studiero på lektionerna" stämmer dåligt eller inte alls.

Elevhälsan uppger i intervjun att det kan ta upp till 10-15 minuter innan undervisningen kan påbörjas och att det påverkar starten av en lektion att eleverna är uppe i varv och är stojiga. Lärarna behöver då börja med att få eleverna lugna innan undervisningen kan påbörjas, enligt elevhälsan. Det skulle behövas lite mer koll på skolans ordningsregler och hur man lever upp till dessa uppger elevhälsans representanter. Det efterlevs nog inte i allt av alla lärare tror elevhälsan även om det har funnits diskussioner på skolan om hur läraren ska komma i gång med ett lektionspass vid lektionsstart. Eleverna säger också att det medför svårigheter att byta lärare så ofta som de gjort. Eleverna säger också att de tror att det kan vara så att lärarna byter skola (arbetsplats) för att eleverna är stökiga. Situationen på skolan påverkar möjligheterna att lära sig det man ska och försvårar möjligheten att också nå längre säger eleverna.

Därutöver uppger eleverna att matsalen är för liten i förhållande till antalet elever och att många tränger sig och puttar på andra elever när de är i matsalen. Trots att lärarna finns där är det enligt eleverna ändå inte riktigt bra. Detta bekräftas av lärarna och elevhälsan som säger att det är för många elever på en för liten yta. De uppger i sammanhanget att de tycker det är tur att det finns andra ställen utanför skolan dit eleverna kan gå eller digitala verktyg som läsplattor och mobiler som enligt lärarna är en räddning. Lärarna menar att skolan tar in en klass för mycket varje år vilket gör att det blir för många elever i lokalerna. Det blir då onödigt gruff och stök mellan elever menar de. Eleverna, elevhälsan och lärarna säger också att de elever som befinner sig i korridorerna och har rast medan andra klasser har pågående undervisning stör eleverna i klassrummet. Ljud från korridorerna når enligt lärare och elever in i klassrummet. Eleverna uppger att de då blir störda eftersom det blir en hög ljudnivå. Elevhälsan uppger att elever ibland stör undervisningen genom att slå på dörrarna. Elevhälsan säger vidare att det inte finns några ytor där eleverna kan sitta med skolarbete och extra uppgifter och lärarna uppger att korridorerna utanför undervisningssalarna fungerar som uppehållsrum för eleverna. Det är enligt elevhälsan svårt att hitta en lösning på problemet.

Tillförordnad rektor och biträdande rektorer uppger i intervju att undersökningar i kommunen beträffande studieron visar att elever upplever det som rörigt på skolan och att det beror på att rast och lektion pågår samtidigt. Studieron påverkas av detta enligt de intervjuade. De säger också att

det är små ytor med många elever och att elevskåpen ligger i anslutning till lektionssalar vilket också påverkar ljudnivån. Men tillförordnad rektor säger att det ändå är en god stämning och inte otryggt på skolan. Tillförordnad rektor och biträdande rektorer framhåller i sammanhanget att det inte är tryggheten som är problemet utan att det snarare är trångboddheten som leder till hög ljudnivå som i sin tur påverkar studieron.

Enligt skolans plan mot kränkande behandling "Plan för Likabehandling och mot diskriminering och kränkande behandling" uppger 61 procent av eleverna att påståendet "på lektionerna får alla lugn och ro att lära sig" stämmer dåligt eller inte alls. Det framgår av planen mot kränkande behandling att skolan vidtagit åtgärder som att till exempel införa mobilförbud, införa mindre undervisningsgrupper, att eleverna ska ha bestämda placeringar samt att sätta upp gardiner för glaspartier.

Trygghet/Kränkande språkbruk

Enligt elevhälsan förekommer kränkande behandling på skolan. De uppger att det vanligaste är att det sker i korridorerna. Därutöver uppger lärarna att det förekommer ett kränkande språkbruk mellan eleverna på skolan. Några lärare säger att språkbruket speglar hur det ser ut i samhället och att eleverna inte tycker att det är något konstigt. Lärarna säger dock att de själva reagerar. Enligt rektorn finns det ett samband mellan fall av kränkande behandling och studiero.

Det händer också enligt lärare och elever att det förekommer slagsmål på skolan, även om det inte tillhör vanligheterna. Att det ibland förekommer fysiskt våld mellan elever bekräftas också av de observationer som gjorts av Skolinspektionen vid tiden för tillsynen. Enligt lärarna kan grunden till att elever hamnar i slagsmål vara att eleverna säger olämpliga saker till varandra.

Lärarna säger att de i kollegiet skulle behöva diskuteras mer om språkbruket och hur de ska agera och när det en elev säger ska bedömas som en kränkning eller inte. Det har inte funnits någon samlad diskussion om detta enligt lärarna. Detta bekräftas av elevhälsan som uppger att de vet att mentorerna tar upp planen om kränkande behandling med sina elever. Någon annan diskussion om vad som är en kränkning eller inte har medlemmarna av elevhälsan inte deltagit i säger de i intervjun.

Enligt lärarna hinner de inte heller möta upp alla olämpliga ordväxlingar mellan eleverna även om det är grovt. De uppger vidare att de agerar olika och gör olika bedömningar när det gäller huruvida det som sägs är en kränkning

eller inte. De beskriver att det också skiljer sig åt hur mycket och hur ofta de agerar.

Lärarna säger också i intervjun att det finns tydliga ordningsregler på skolan och att det finns en lärare som har som ansvarsområde att arbeta med kränkningar som sker. Det finns också kompisstödjare i klasserna (elever) som har uppdraget att lyssna när vuxna inte är närvarande. Enligt lärare och elevhälsan finns ett pågående samtal med eleverna för att förtydliga att de inte ska säga som de säger och att det är mottagaren av det som sägs som avgör om budskapet är kränkande eller inte. Lärarna uppger i intervjun att de utifrån situationen på skolan har diskuterat vad man kan behöva göra för att förbättra tryggheten och studieron. Hittills har eleverna inte varit tillräckligt delaktiga enligt lärarna och de säger att de behöver få med eleverna mer i detta arbete. De säger dock att de inte har kommit fram till hur arbetet med att få eleverna mer involverade ska gå till.

Enligt Skolinspektionens enkät som genomförts inför tillsynen våren 2016 svarar 28 procent av eleverna att påståendet "De vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt" stämmer dåligt eller inte alls. I samma enkät svarar 36 procent av eleverna att påståendet " Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev" stämmer dåligt eller inte alls.

29 procent av eleverna svarar i enkäten att påståendet "I min skola finns det elever som jag är rädd för" stämmer helt och hållet eller ganska bra.

Det framgår också i intervju med lärarna och biträdande rektor samt med rektor för Daltorpskolan F-6 (Daltorpskolan F-6 har delvis gemensamma lokaler med Daltorpskolan 7-9) att det inte finns något system med rastvakter på skolan. Det finns dock personal i skolans café som är anställda inom ett projekt i kommunen. Det finns enligt biträdande rektorer och tillförordnad rektor en lärare och en kurator som rör sig mycket i korridorerna.

I intervju med eleverna på Daltorpskolan F-6 framkommer i intervjun att de stora eleverna slåss. Även rektor för de yngre eleverna uppger att det är ett problem att det inte finns rastvakter på Daltorpskolan 7-9. Rektorn för Daltorpskolan F-6 säger att han har tagit upp detta med rektor för de äldre eleverna (årskurs 7-9) och säger i intervjun att han förväntar sig att rektorn för de äldre eleverna åtgärdar detta. De elever från Daltorpskolan 7-9 som deltar i intervjun säger dock att de tror att alla elever känner sig trygga på skolan.

Biträdande rektorer och tillförordnad rektor uppger i intervjun att detta år (2016) är ett lugnare år vad gäller kränkande behandling och kränkande språkbruk. Att det är det beror enligt dem på att skolan arbetat målmedvetet med tryggheten och att detta arbete ständigt pågår på skolan. Som exempel på sådant arbete uppger de att det bland annat har satts upp övervakningskameror på skolan.

I Skolinspektionens enkät som genomförts inför tillsynen svarar 23 procent av lärarna under området studiero att påståendet "Det är en god studiemiljö på skolan" inte stämmer alls.

Skolan har också gjort en egen kartläggning av trygghet och studiero. Enligt skolans plan mot kränkande behandling "Plan för Likabehandling och mot diskriminering och kränkande behandling" anger 28 procent av eleverna att påståendet "Personalen arbetar aktivt för att alla elever ska vara trygga och må bra i skolan." inte stämmer alls eller stämmer dåligt.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Borås kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Utredningen har visat att det råder allvarliga brister i studieron på skolan och att detta bland annat beror på att lokalerna som utbildningen bedrivs i är trånga. Eleverna beskriver att bristerna i studieron påverkar deras möjligheter

att lära sig det de ska och deras resultat. Trots att situationen varit känd sedan ett antal år har det inte skett tillräckliga insatser för att förbättra studieron. Vidare har utredningen visat att det vid skolan förekommer verbala och fysiska kränkningar på skolan. En betydande andel av eleverna som har svarat på Skolinspektionens enkät uppger att det finns elever på skolan som de är rädda för.

Av utredningen framgår att bristerna i bl.a. studieron pågått under lång tid. Det är högst sannolikt att dessa brister haft en negativ inverkan på elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Om bristerna tillåts fortgå är det troligt att bristerna även framöver kommer att få allvarliga konsekvenser för eleverna. Detta framstår som än mer troligt då skolan också har trånga lokaler och uppvisar brister inom bl.a. områdena Undervisning och lärande, Extra anpassningar och särskilt stöd samt Förutsättningar för lärande och trygghet. Det är därför angeläget att åtgärder snarast vidtas så att bristerna rättas till.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar få för eleverna samt den tid under vilken bristerna fortgått, och mot bakgrund av de övriga brister av allvarlig karaktär som kunnat konstateras i verksamheten, bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Eftersom det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Ytterligare brister

Beskrivning av brister

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- För utbildningen vid skolenheten finns det lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

Författningar

2 kap. 35§ och 10 kap. 2, 4 och 8 §§ skollagen

6 kap. 7 § skolförordningen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar, 3. Kursplaner

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Huvudmannen ska se till att de lokaler som behövs ska finnas för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Daltorpskolan 7-9 inte har de lokaler som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Utredningen visar att lokalernas beskaffenhet gör bl.a. att det inte alltid går att ge elever de extra anpassningar eller det särskilda stöd som beslutats eftersom eleverna inte har möjlighet att sitta i lugn och ro eller avsides i ett därför avsett rum (se mer ovan under arbetsområdet Extra anpassningar och särskilt stöd). Lokalernas beskaffenhet är också en del i förklaringen till de brister i studiero och trygghet som kunnat konstateras vid skolan. Trångboddheten leder till konflikter mellan eleverna och ljud från korridoren stör pågående undervisning eftersom eleverna använder korridorerna som uppehållsrum. Trots att rektor har beslutat om att vidta åtgärder som att sätta upp ljuddämpande textilier och lägga om scheman har dessa åtgärder inte varit tillräckliga. Lärarnas uppfattning är att de lokaler som undervisningen bedrivs är anpassade och dimensionerade för 300 elever. På skolan finns dock idag ca 530 elever. Enligt lärarna kan de inte heller genomföra den undervisning som skulle vara bäst för eleverna. De ger flera exempel på hur de begränsas i sitt upplägg i undervisningen på grund av lokalernas beskaffenhet.

Rättslig reglering

Enligt skollagen är utbildningens syfte i grundskolan bland annat att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Enligt läroplanen ska skolan sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

Skolinspektionens utredning

Rektor uppger i intervju att elevantalet ökat på skolenheten under de sista åren. Det är 100 elever fler i år i jämförelse med läsåret 2013/2014. På skolan finns även en skolenhet med förskoleklass och årskurserna 1-6. Med de klasserna delar man matsal, idrottssal och slöjdsalar.

Lärare uppger i intervju att de förutsättningar som finns inte räcker till eftersom skolan är dimensionerad för 300 elever. Enligt lärarna gör trångboddheten att det blir stökigt i korridorerna. Cafeterians och matsalens ytor är inte tillräckligt stora i förhållande till antalet elever, vilket gör att eleverna behöver vara i korridorerna. Detta leder enligt lärarna till att undervisningen i klassrummen påverkas eftersom ljudnivån är hög i korridorerna och ljud från korridoren kommer in i klassrummen där undervisningen pågår. På skolan har man gjort flera försök att få det att fungera i de trånga lokalerna. Till exempel har lärarna satt upp lister vid dörren till sitt arbetsrum eftersom de själva har svårt att arbeta på grund av allt ljud i korridoren. De har också försökt skapa bättre studiero för eleverna genom att sätta upp gardiner för glasväggarna till klassrummen för att minska ljudflödet från korridoren. Enligt lärarna och tillförordnad rektor har vaktssystemet i matsalen ändrats för att få det lugnare. Dessa åtgärder hjälper dock inte tillräckligt enligt lärarna. Även eleverna säger att matsalen är för liten för så många elever. Detta gör att många tränger sig och puttar säger eleverna. Lärarna finns där men det är ändå inte riktigt bra. Det skulle behövas fler elevutrymmen i korridorerna, säger eleverna. Caféet är för litet för att det ska räckta till. Tillförordnad rektor uppger dock att det är mindre rörigt i matsalen i år än vad det varit tidigare år.

Samtidigt säger både biträdande rektor och tillförordnad rektor i intervjun att lokalerna är för trånga. Skolan har enligt dem vuxit med ytterligare 130 elever under de sista åren. De uppger att det blir trångt för eleverna och att det inte går att få den arbetsro man skulle önska på skolan. De säger också att det finns svårigheter med rastverksamheten eftersom det inte finns tillräckligt stora lokaler där eleverna kan vara på rasterna. De säger att detta gör att eleverna i stor utsträckning blir hänvisade till korridorerna när de inte har lektioner eftersom det inte finns tillräckliga utrymmen på skolan.

Enligt tillförordnad rektor och biträdande rektorer vet de att lokalfrågorna är ett bekymmer till exempel när eleverna ska få extra anpassningar eftersom det är trångt och för många elever på liten yta. Enligt tillförordnad rektor jagas

lokaler i kommunen och även lärarna uppger att rektor strider för att de ska få mer lokaler och större ytor.

Enligt elevhälsan finns det inga ytor där eleverna kan sitta och arbeta med ordinarie skolarbete eller extra uppgifter. Det har funnits en diskussion för att få elever att gå till cafeteria för att minska antalet elever i korridorerna, men det är svårt att hitta en lösning på problemet enligt elevhälsan. Det är således för många elever på för liten yta och ljudet i korridorerna kan påverka undervisningen i klassrummet enligt elevhälsan

Lärarna säger också att trångboddheten och de stora grupperna i vissa ämnen gör att de inte kan använda de arbetsätt som de anser vara mest lämpliga för att eleverna ska lära sig så mycket som möjligt. Det finns enligt lärarna således önskvärda arbetsätt som inte går att genomföra eftersom det saknas lokaler. Lärarna säger att de följer läroplanens mål och kunskapskrav, men de trånga lokalerna begränsar deras förutsättningar till en effektiv och målinriktad undervisning vilket innebär att de undviker en del arbetsätt som exempelvis grupparbeten och filmprojekt och istället arbetar mer i helklass. Bristen på tillgång till lämpliga lokaler och att de ofta är ensamma med en hel klass gör också enligt lärarna att vissa saker, som till exempel fältstudier blir svåra att genomföra. De menar att de också saknar möjlighet att ta till mer motiverande arbetsmetoder och ge utrymme för elevinflytande på grund av lokalbristen. Dock menar de inte att deras möjligheter att bedöma elevernas kunskapsutveckling påverkas av det här.

Motivering till föreläggande vid vite som val av verktyg

Borås kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera brister i de lokaler som finns för skolan. Lokalerna som eleverna undervisas i är inte anpassade för det antal elever som faktiskt finns på skolan. Detta gör att syftet med utbildningen, såsom det uttrycks i skollagen, läroplan, kursplaner och kunskapskrav, inte kan uppfyllas i alla avseenden. Lokalernas beskaffenhet

bidrar, enligt lärarna, till att vissa moment i undervisningen som ska ingå inte kan genomföras och att de istället får välja andra sätta att undervisa än det som är bäst lämpat utifrån elevernas lärande.

Bristerna i lokalerna måste betecknas som allvarliga. Eleverna säger att det inte finns tillräckligt med plats i skolan för alla elever och ger exempel på hur detta påverkar bl.a. tryggheten och studieron. Detta bekräftas av lärarna, elevhälsan och tillförordnad rektor som säger att det blir hög ljudnivå och att det saknas plats att vara på för eleverna som använder korridorerna som uppehållsrum. Eleverna kan heller inte gå avsides när de behöver lugn och ro eftersom det inte finns plats för detta vare sig i grupperum eller i andra lokaler inomhus. Trots att skolan har vidtagit åtgärder med att täta dörrar och sätta upp textilier stör ändå ljud från korridorerna pågående undervisning (se även området Extra anpassningar och särskilt stöd samt området Trygghet och studiero) har inte åtgärderna varit tillräckliga. Bristerna i lokaler och utrustning försvårar därmed förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen.

Det är ett hårt söktryck på skolan. Det är därmed högst troligt att bristerna kommer att fortgå. Om bristerna tillåts fortgå är det troligt att bristerna även framöver kommer att få allvarliga konsekvenser för eleverna. Det är därför angeläget att åtgärder snarast vidtas så att bristerna rättas till.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få för eleverna, den tid under vilken bristerna fortgått, och mot bakgrund av övriga de brister av allvarlig karaktär som kunnat konstateras i verksamheten, bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Eftersom det inte av särskilda skäl kan anses obehövt, ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet i denna del med vite.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Borås kommun att senast den 19 maj 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt

värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärd behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att elevhälsan främst används förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens utredning visar att elevhälsan inte används främst förebyggande och hälsofrämjande. Av utredningen framgår att elevhälsan till största delen ägnar sig åt åtgärdande arbete på förekommen anledning. De förebyggande insatserna består enbart av vissa mindre insatser såsom t.ex. någon enstaka aktivitet i någon klass för att skapa tryggare grupper eller insats riktad till föräldrar. I övrigt arbetar inte elevhälsan förebyggande och hälsofrämjande som en samlad resurs såsom det föreskrivs i författningarna att de ska. Detta strider mot skollagens krav.

Rättslig reglering

Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och

kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 277) anges bl.a. följande: Elevhälsans fokus ska inte vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv.

Skolinspektionens utredning

Elevhälsan uppger i intervju att de med sin samlade kompetens skulle behöva arbeta mer med eleverna kring psykisk ohälsa, men att de inte har tid att göra det på grund av den arbetsbelastning och de prioriteringar kring utredningar och annat som de har idag. Enligt elevhälsan ger det mycket att vara i klassrummen, men det hinner de inte med att vara i den utsträckning som skulle behövas för att kunna arbeta förebyggande. Elevhälsan uppger också att rektor vill att de arbetar förebyggande och hälsofrämjande, men de säger också att rektorn förstår att skolsköterskan har en del andra måsten på sin agenda.

Exempelvis har skolsköterskan hälsosamtalen, men enligt elevhälsan hinner hon inte göra någon sammanställning över vad som framkommer vid samtalen. Detta gjordes enligt elevhälsan tidigare och kunde då användas som en del i det förebyggande arbetet. Elevhälsan kan dock ge exempel på förebyggande och hälsofrämjande arbete som de genomfört, till exempel att de pratat med föräldrar och haft ett förebyggande arbete där föräldrarollen behövt stärkas.

Specialpedagogen har också varit inne i en klass för att observera som ett led i det förebyggande arbetet. Skolan har även haft hajkdagar för eleverna i årskurs sju, vilket de ser har skapat tryggare grupper. Enligt elevhälsan är detta ett riktigt bra initiativ, som är nytt för det här läsåret. Dock säger elevhälsan att de behöver ta de mest akuta sakerna först varför det saknas tid för att analysera det arbete som görs. Om analyser gjorts skulle man kunna se mönster och agera mer förebyggande och hälsofrämjande, men utifrån de förutsättningar de har idag görs inte detta. Rektor uppger i intervju att den nuvarande skolpsykologen är med i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på skolan eftersom hon sitter med på möten med elevhälsan.

Motivering till föreläggande som ingripande

Borås kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden**Bedömning**

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Tf. avdelningschef

Charlotte Limberg
Utredare/ Föredragande

Hur man överklagar, se bilaga 3

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Daltorpskolan 7-9

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Daltorpskolan 7-9

Daltorpskolan 7-9 är en kommunal grundskoleenhet med årskurserna 7-9 som är belägen i stadsdel Öster i Borås kommun. Skolenheten har vid tiden för tillsynen totalt 528 elever i årskurserna 7-9. Det finns grundskoleelever som är inskrivna på skolenheten som har sin undervisning förlagd till annan plats eller i kommungemensamma särskilda undervisningsgrupper som inte ligger i anslutning till Daltorpskolan 7-9. På skolan finns också elever som är placerade i särskild undervisningsgrupp som är belägen på skolenheten. Skolenheten har olika profiler som innebär att elevens val har olika inriktning inom dessa profilområden.

Skolenheten leds av en rektor som har varit anställd på skolan i ca två år. Vid tiden för tillsynen är rektor tillfälligt tjänstledig och skolan leds av en tillförordnad rektor och två biträdande rektorer med olika ansvarsområden. I lokalerna för Daltorpskolan 7-9 inryms också delar av verksamheten för skolenheten Daltorpskolan F-6.

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.